

N:o 7.

Ank. till Riksd. kansli den 5 februari 1903, kl. 1 e. m.

Utlåtande, i anledning af väckt motion angående ändring af § 121 i stadgan om skiftesverket i riket.

I en inom Första Kammaren afgifven motion, n:o 23, hvilken blifvit till lagutskottet hänvisad, har herr *af Ekenstam* anført följande.

»Skiftesstadgans § 121 är af följande lydelse:

»Ordföranden före protokollet vid ägodelningsrättens sammanträden; och sedan detsamma, jämte beslutet, blifvit justerat samt genom ordförandens och ledamöternas påskrifter godkänt, underteckne ordföranden, å rättens vägnar, utgående expeditionen.»

Det lider intet tvifvel, att denna paragraf tillkommit i bästa afsikt för att tillförsäkra vederbörande ett så korrekt protokoll som möjligt. Men den kontroll på ordförandens protokollsföring, som härigenom åsyftas, skall vid närmare granskning visa sig långt ifrån effektiv. Ty i allmänhet är ju vid förrättningar af något omfång ordförandens protokoll icke färdigt vid förrättningens slut. Förrättningen afslutas, utslag afkunnas och rättens ledamöter åtskiljas, hvarefter ordföranden å sin ämbetslokal, kanske långt från förrättningsstället, uppsätter protokollet. Den utgående expeditionen skall sedermera inom mycket kort tid stå vederbörande till buds, hvadan i 99 fall af 100 det får utskrifvas från konceptprotokollet, därå ägodelningsrättsledamöternas namn ännu icke finnas. Och någon skada eller olägenhet har nog icke visat sig häraf. Likaväl som ordföranden i häradsrätten ensam underskrifver och ansvarar för domboken, likaväl torde man

kunna anförtro sådant åt ordföranden i ägodelningsrätten med afseende på det där förda protokollet.

Det kunde synas, att, då den ofvan angifna praxis — att nämligen ledamöterna först under en senare period, då utgående expeditionen är utlämnad, underskrifva protokollet — ej visat sig medföra olägenheter, det ej skulle vara skäl att vidare rifva i denna sak. Sådan är emellertid icke min uppfattning. Ty antingen skall lagbudet, sådant det finnes, efterleivas, eller ock skall det lämpas efter omständigheterna och praxis.

Skulle man söka upplifva lagbudet sådant det nu finnes, torde det vara tydligt, att kostnaderna för alla förrättningar komma att ökas. Ty det åligger då ordföranden att stanna å förrättningsstället, till dess han finge protokollet klart, hvarpå utslag kunde afkunnas och handlingen af ordföranden jämte ledamöterna undertecknas. Med litet erfarenhet skall man snart inse, att, om t. ex. nu efter en veckas arbeten med besiktningar och värderingar rätten kan på den åttonde dagen afkunna sitt utslag sådant, ifall protokollet jämväl skall föreligga färdigt och jämte utslaget vara så uppsatt, att det i den formen kan för framtiden bevaras, rätten icke kan åtskiljas förrän på den tolfte dagen. Har protokollet verkligen genom denna behandling vunnit i tillförlitlighet, då må den kostnaden anses vara väl använd. Men om så icke är, då är kostnaden bortkastad utan nytta. Och jag tror icke, att någon, med hänvisning till faktiska förhållanden, kan visa, att protokollet måste blifva bättre.

Ändras åter lagbudet i enlighet med en praxis, som i intet afseende visat sig vara skadlig eller olämplig, vinnes därmed, att *dels* ingen ägodelningsrättsledamot af för långt gången samvetsgrannhet nekar att underskrifva ett protokoll, som han icke begriper, *dels* ock att ordföranden slipper ett ofta ganska omfattande besvär att få sina protokoll underskrifna af ledamöterna, samt att kostnaderna för delägarna icke behöfva ökas utöfver hvad som nu förekommer.

Jag tager mig därför friheten hemställa, att Riksdagen ville för sin del besluta, att § 121 i skiftesstadgan den 9 november 1866 skall erhålla ungefär följande lydelse:

»Ordföranden före och underteckne protokollet vid ägodelningsrättens sammanträden samt underskrifve å rättens vägnar utgående expeditionen.»

eller den i hufvudsak härmed varande lydelse, som lagutskottet kan finna lämpligare föreslå.

Enligt 2 kap. 6 § rättegångsbalken underskrifves häradsrätts dombok endast af rättens ordförande, häradsböfvingen. Rådstufvurätts dombok däremot skall jämlikt 6 kap. 5 § samma balk undertecknas af alla, som i rätten sitta, och likaså skall enligt det lagrum, hvarom i förevarande motion är fråga, ägodelningsrätts protokoll godkännas genom såväl ordförandens som ledamöternas påskrifter. Den skiljaktighet, som i detta hänseende förefinnes mellan häradsrätt och öfriga förenämnda rätter, äger sin naturliga förklaring i den olika ställning, rättens ordförande och andra ledamöter intaga till hvarandra i de särskilda underrätterna. Medan sålunda i häradsrätt nämnden endast, om den är enhällig, kan göra sin mening gällande mot häradsböfvingen, hvilken i regel bestämmer rättens beslut och därför äfven ensam ansvarar för detsamma, äro samtliga ledamöter i rådstufvurätt och ägodelningsrätt lika delaktiga i ärendenas afgörande och ansvaret för de beslut, som fattas.

Det torde icke böra förnekas, att förenämnda bestämmelse rörande underskriften af ägodelningsrätts protokoll stundom i tillämpningen medför vissa svårigheter, särskildt med hänsyn därtill, att, enligt hvad i berörda paragraf af skiftesstadgan vidare föreskrifves, rättens beslut icke får expedieras, innan ledamöterna i rätten underskrifvit protokollet, samt den tid, inom hvilken sådan underskrift lagligen skall vara verkställd, alltså är ganska begränsad. Laguskottet föreställer sig dock, att dessa svårigheter i allmänhet icke äro af någon större betydelse. Ofta lära nämligen de ärenden, som af ägodelningsrätt handläggas, vara sådana, att det icke möter något verkligt hinder, att protokollet uppsättes och underskrifves före avslutandet af rättens sammanträde, och i de fall, då sådant på grund af ärendenas vidlyftiga eller svåra beskaffenhet icke lämpligen eller utan stor tidsutdräkt låter sig göra, torde dock i regel möjlighet förefinnas att sedermera före tiden för beslutets expedierande bereda ledamöterna tillfälle att underskrifva protokollet, utan att några större kostnader eller annan afsevärd olägenhet behöfva att därpå förorsakas. De skäl, som kunna tala till förmån för motionärens framställning, synas därför utskottet icke vara af den vikt, att de böra, på sätt motionären nu föreslagit, föranleda rubbning i en bestämmelse, hvilken är ett principiellt riktigt uttryck för lekmannelementets ställning i ägodelningsrätterna och i någon mån torde ingifva allmänheten ökad förtroende för ärendenas handläggning vid dessa domstolar. Ej heller har, såvida utskottet har sig bekant, någon önskan om ändring i förevarande bestämmelse förspotts bland dem, hvilka väl företrädesvis

skulle hafva drabbats af de olägenheter, som ansetts vara förbundna med tillämpningen af densamma.

Utskottet föränlåtes alltså hemställa,

att ifrågavarande motion icke må af Riksdagen bifallas.

Stockholm den 5 februari 1903.

På lagutskottets vägnar:

CARL B. HASSELROT.

Reservationer:

af herr *Hasselrot*;
af herrar *Gustaf Andersson*, *Leman*, *Sandqvist*, *A. G. Andersson* och *Lundberg*, hvilka ansett, att utskottet bort tillstyrka bifall till motionen.

Herr *Hedenstierna* har begärt få antecknadt, att han icke deltagit i ärendets behandling inom utskottet.